

บทคัดย่อ

การศึกษานี้มีวัตถุประสงค์เพื่อประเมินผลโครงการกำจัดโรคพิษสุนัขบ้าให้หมดไป ภายในปี พ.ศ.2563 ในพื้นที่ภาคตะวันออกเฉียงเหนือ ช่วงระหว่างดำเนินการ ปีงบประมาณ 2553-2556 โดยใช้แนวคิดการประเมิน CIPP Model ประชากรศึกษา ได้แก่ องค์กรปกครองส่วนท้องถิ่น(อปท.) 624 แห่ง และเครือข่ายศูนย์วิชาการป้องกันควบคุมโรคพิษสุนัขบ้า ประกอบด้วย ผู้บริหาร เจ้าหน้าที่ อปท. และหน่วยงานที่เกี่ยวข้อง ในพื้นที่ภาคตะวันออกเฉียงเหนือ รวมทั้งหมด 8 จังหวัด ได้แก่ ชลบุรี ระยอง จันทบุรี ตราด สมุทรปราการ ฉะเชิงเทรา ปราจีนบุรี และสระแก้ว เครื่องมือเก็บข้อมูล ได้แก่ แบบสอบถาม และแบบสัมภาษณ์ วิเคราะห์ข้อมูลด้วยค่าเฉลี่ย ส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน และการวิเคราะห์เชิงเนื้อหา

ผลการศึกษา พบว่า (1) การประเมินบริบทโครงการฯ พบว่า โครงการนี้เป็นนโยบายขององค์การอนามัยโลก/องค์การโรคระบาดสัตว์ระหว่างประเทศที่กำหนดขึ้นมา และให้ประเทศสมาชิกดำเนินการ ดังนั้น รัฐบาลไทยจึงมอบหมายให้กรมควบคุมโรค กรมปศุสัตว์ และกรมส่งเสริมการปกครองส่วนท้องถิ่นร่วมมือกันส่งเสริมสนับสนุนให้ อปท.เร่งรัดกำจัดโรคพิษสุนัขบ้าให้หมดไป โดยวิธีการสร้างพื้นที่ปลอดโรคพิษสุนัขบ้า (2) การประเมินปัจจัยนำเข้าโครงการฯ พบว่า กรมควบคุมโรค และกรมปศุสัตว์ มีการถ่ายทอดความรู้ให้กับศูนย์วิชาการเขต/เครือข่าย พร้อมทั้งส่งเสริมการแลกเปลี่ยนเรียนรู้ของเครือข่าย แต่ขาดการติดตามประเมินผลอย่างจริงจัง (3) การประเมินกระบวนการโครงการฯ พบว่า ศูนย์วิชาการเขตมีการถ่ายทอดความรู้ให้กับจังหวัด (สสจ./ปศจ./อปท.) สนับสนุนชุดความรู้ “โรคพิษสุนัขบ้า” และสื่อสุขศึกษาประชาสัมพันธ์ ผู้บริหาร อปท. ร้อยละ 84.8 รับรู้นโยบายและยินดีให้การสนับสนุน แต่เนื่องจาก อปท. มีขนาดเล็ก ร้อยละ 58.05 (เทศบาลตำบลขนาดเล็ก 34 แห่ง/อบต.ขนาดเล็ก-กลาง 139 แห่ง) ทำให้มีงบประมาณค่อนข้างจำกัด การจัดหาวัคซีนให้กับสุนัข/แมวไม่เพียงพอ และไม่มีกิจกรรมอื่นๆ สำหรับ อปท.ขนาดใหญ่ ร้อยละ 58.7 มีกองสาธารณสุขฯ และมีเจ้าหน้าที่สาธารณสุขที่มีความรู้ความเข้าใจเกี่ยวกับการป้องกันควบคุมโรคพิษสุนัขบ้า ร้อยละ 73.2 ทำให้กิจกรรมมีความหลากหลาย ได้แก่ ฉีดวัคซีน ให้กับสุนัข/แมว ร้อยละ 97.7 ให้สุขศึกษาประชาสัมพันธ์ ร้อยละ 69.8 ทำหมัน ร้อยละ 47.7 แต่ไม่มีการจัดตั้งคณะกรรมการขับเคลื่อนกิจกรรมและติดตามประเมินผล ไม่มีการสำรวจ/ขึ้นทะเบียนสุนัข-แมว ไม่มีการจัดทำประชาคมรับฟังความคิดเห็นประชาชน ร้อยละ 71.1 ทำให้การดำเนินงานไม่เป็นไปตามหลักเกณฑ์การสร้างพื้นที่ปลอดโรคพิษสุนัขบ้าที่ถูกต้อง (4) การประเมินผลผลิตโครงการฯ พบว่า อปท.ทั้งหมด มีส่วนร่วมในการกำจัดโรคพิษสุนัขบ้าค่อนข้างมาก โดยผู้บริหารเห็นด้วยกับยุทธศาสตร์ฯ และยินดีให้การสนับสนุน ร้อยละ 94.9 แต่มีข้อจำกัด

ด้านงบประมาณ/บุคลากร ทำให้การดำเนินงานยังไม่เป็นไปตามหลักเกณฑ์ที่กำหนดไว้ ปัญหาอุปสรรค ได้แก่ (1) อปท.ขนาดเล็ก-กลางมีงบประมาณจำกัด และไม่มีกองสาธารณสุขฯ ที่จะขับเคลื่อนกิจกรรมต่าง ๆ (2) อปท.ขนาดใหญ่ไม่ดำเนินการตามหลักเกณฑ์ที่กำหนดไว้ (3) สำนักงานปศุสัตว์เขต 2 มีงบประมาณค่อนข้างจำกัด ไม่สามารถขับเคลื่อนกิจกรรมได้ (4) ฐานข้อมูลในสัตว์มี 2 แห่ง และไม่ตรงกัน ทำให้การกำหนดเป้าหมายเกิดความคลาดเคลื่อน (5) โรงพยาบาลของรัฐใช้โปรแกรมรายงานผู้สัมผัสโรคพิษสุนัขบ้า (ร.36) ไม่ครอบคลุม ข้อเสนอแนะ ได้แก่ (1) ควรมีการทบทวนและวิเคราะห์ผลการดำเนินงานของ อปท.แต่ละขนาด และแนวทางการส่งเสริมสนับสนุนที่ตรงกับสภาพปัญหา และ (2) ควรมีการติดตามประเมินผลการใช้โปรแกรมรายงานผู้สัมผัสฯ หรือ โปรแกรม ร.36 ปัญหาอุปสรรค และแนวทางแก้ไข เพื่อใช้เป็นข้อมูลในการติดตามผู้สัมผัสให้มาทำการฉีดวัคซีนครบตามเกณฑ์ที่กำหนดไว้

คำสำคัญ : การประเมินผล โครงการกำจัดโรคพิษสุนัขบ้าให้หมดไป ภายในปี พ.ศ.2563
และภาคตะวันออก

Abstract

This study aims to evaluate Rabies Free Zones Project in 2020 in Eastern Areas Implementation stage or Midterm Evaluation in 2010-2013, CIPP model was used to evaluate Contexts, Input, Process and Output for Conclude problems, hazards, recommendations and suppliers. The population of this study (624 units) were administrators and officers in Eastern Areas Implementation: - Chonburi, Rayong, Chanthaburi, Trad, Samutpragarn, Chachoengsao, PrachinBuri and SaKaeo. The research instrument were questionnaires and interviews, the datas were analyzed using by mean, standard deviation (the data were analyzed using by frequency, percentage, mean, standard deviation) and content analysis.

The results of the study were as follows : 1) Contexts evaluation : The project was co-operative of World Health Organization and World Organization for Animal Health, Thailand government by Department of Disease control Prevention Department of Livestock Development and Department of Local organizations setup Rabies Free Zones Project 2) Input evaluation: pass on knowledge from central organization to local was provide but least an evaluation 3) Process evaluation: most of administrators (84.8%) concern about of this project but small Local organizations (63.9 %) least of budget to support, large Local organizations (36.1 %) have budget to support on Health Education and Public Relations for public health work but least an evaluation (82.5 %), no record of reservoir animals in database, no participation of people in residence areas (71.1 %). 4) Output evaluation: most of administrators (94.9%) concern about of Rabies Free Zones Project but their recommendations of problems and hazards were (1) least of budget and personnel. (2) Department of Livestock Development has least of budget. (3) An error recording of reservoir animals. (4) Database Program for record the disease exposure was improper: Recorders want staff to review Rabies Free Zones Project, how to record data and continuous evaluation in Database Program. 5) The report contact rabies programe (R 36) in the hospitals are not cover. The recommendations 1) Review

and analyze the performance of local authorities and support the problem pertinent.

2) Monitor and evaluate the report contact rabies programe, problems and guidelines to solve the problem.

Key word: - Evaluation, Rabies Free Zones Project Evaluation in 2020 and Eastern Areas